

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΤΟ ΔΑΣΟΣ»

Οι φτερωτοί φίλοι του Τροόδους

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΑΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/μαθήτριες της Ε΄-Στ΄ τάξης της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Το πρόγραμμα είναι μονοήμερο (09:00-13:30).

Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του προγράμματος.

Σημείωση 1: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας και τις συνθήκες που επικρατούν στα προτεινόμενα πεδία μελέτης.

Σημείωση 2: Το πρόγραμμα θα προσφέρεται μόνο Δευτέρα, Τρίτη και Τετάρτη μετά από συνεννόηση με την Παιδαγωγική Ομάδα.

Σημείωση 3: Το πρόγραμμα αυτό διεξάγεται σε διάφορα πεδία όπως το «Λιβιάδι του Πασσιά», «Το Αλμυρολίβαδο», τα Πλατάνια, το μονοπάτι «Περσεφόνη», η επιλογή των οποίων καθορίζεται από την εποχή του έτους και τις καιρικές συνθήκες.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/μαθήτριες αναμένεται να:

- Γνωρίσουν τα ιδιαίτερα ταξινομικά χαρακτηριστικά των πουλιών που τα διακρίνουν από τα υπόλοιπα σπονδυλωτά ζώα.
- Διακρίνουν τις έννοιες φυσικός και οικόσιτος πληθυσμός.
- Γνωρίσουν την πτηνοπανίδα του Τροόδους και να αναγνωρίσουν τα διάφορα είδη πουλιών στο πεδίο.
- Κατανοήσουν το φαινόμενο της μετανάστευσης των πουλιών και να τη συνδέουν με τη διαθεσιμότητα τροφής.
- Κατανοήσουν τη σημασία της γεωγραφικής θέσης της Κύπρου ως ενδιάμεσος σταθμός στα ταξίδια των μεταναστευτικών πουλιών αλλά και ως

σημείο προορισμού και έναρξης της μεταναστευτικής τους πορείας.

- Προβληματιστούν σχετικά με τους κινδύνους που ελλοχεύουν κατά το μεταναστευτικό ταξίδι.
- Αποκτήσουν ικανότητες πτηνοπαρατήρησης ταυτόχρονα στο οπτικό και ακουστικό τους πεδίο και να αναπτύξουν δεξιότητες ορθής και ασφαλούς χρήσης των οργάνων παρατήρησης καθώς και ορθής χρήσης οδηγών αναγνώρισης.
- Προτείνουν δράσεις και μέτρα για την προστασία των πουλιών του Τροόδου.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

09:00 - 09:30

Άφιξη - καλωσόρισμα στο πεδίο. Συζήτηση για το πρόγραμμα και για τους κανόνες που διέπουν την εφαρμογή του.

09:30 - 10:00

- Οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να αναφέρουν διάφορα πουλιά που γνωρίζουν. Γίνεται διάκριση ανάμεσα στην έννοια του φυσικού πληθυσμού (ομάδας ατόμων ενός είδους η οποία ζει και αναπαράγεται στο φυσικό περιβάλλον χωρίς καμία ανθρώπινη παρέμβαση) και στην έννοια οικόσπιτο και κατοικίδιο και επεξηγείται η μεταξύ τους διαφορά. Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός διατυπώνει προτάσεις και καλεί τους/τις μαθητές/μαθήτριες με μια κίνηση να δείξουν αν είναι αλήθεια ή ψέμα π.χ. κουνούν τα χέρια τους σαν φτερούγες αν νομίζουν ότι είναι αλήθεια. Ενδεικτικές προτάσεις είναι οι ακόλουθες:
  - Όλα τα πουλιά πετούν.
  - Όλα τα πουλιά γεννούν αυγά.
  - Δεν έχουν όλα τα πουλιά φτερά.
  - Τα πουλιά έχουν δύο πόδια.
  - Τα πουλιά δεν έχουν καλή όραση.
- Ακολούθως ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει στους/στις μαθητές/μαθήτριες καρτέλες με εικόνες των πουλιών του Τροόδου (η πίσω πλευρά είναι κόκκινη) και καρτέλες με τα ονόματα και σύντομη εξωτερική περιγραφή τους (η πίσω πλευρά είναι μπλε). Καλεί τους/τις μαθητές/μαθήτριες να κινηθούν στο χώρο χωρίς να δείχνουν την εικόνα ή την περιγραφή, για να αντιστοιχίσουν το κάθε πουλί με το όνομά του υποβάλλοντας ο/η ένας/μία

στον/στην άλλο/άλλη ερωτήσεις. Ενδεικτικές ερωτήσεις είναι: Τι χρώμα είναι το πουλί στην εικόνα σου;, Πώς είναι το ράμφος με βάση την περιγραφή;, κ.λπ. Τα ζευγάρια παρουσιάζουν τα πουλιά που αντιπροσωπεύουν και ο/η εκπαιδευτικός δίνει πρόσθετες πληροφορίες για την τροφή τους, τον οικοτόπο, τις συνήθειες, το όνομά τους.

10:00 - 11:00

- Πτηνοπαρατήρηση

Οι μαθητές/μαθήτριες ενημερώνονται για την ορθή χρήση των κιαλιών και των οδηγών αναγνώρισης. Ακολουθώντας χωρίζονται σε ομάδες και περιηγούνται στον χώρο για να εντοπίσουν και να αναγνωρίσουν πουλιά που βρίσκονται στο οπτικό τους πεδίο καθώς και βιοδηλωτικά σημεία όπως φωλιές, φτερά, πατημασιές. Έμφαση δίνεται και στη χρήση της ακοής παράλληλα/ταυτόχρονα με την όραση. Στο τέλος σχολιάζουν όσα έχουν παρατηρήσει (αριθμό πουλιών, είδη πουλιών, ασχολίες, πέταγμα, ήχους κ.λπ).

11:00 - 12:00

- Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/μαθήτριες ότι τα πουλιά στην προσπάθειά τους για να αναζητήσουν τροφή, καταφύγιο, χώρο αναπαραγωγής, σύντροφο για αναπαραγωγή και να αποφύγουν θηρευτές, κάνουν μικρές ή μεγάλες μετακινήσεις εντός της Κύπρου αλλά και κάποτε από χώρα σε χώρα. Τα μεταναστευτικά πουλιά ακολουθούν ορισμένες διαδρομές μετανάστευσης και η Κύπρος βρίσκεται πάνω σε έναν από τους κυριότερους μεταναστευτικούς δρόμους πουλιών μεταξύ Αφρικής, Ευρώπης και Ασίας. Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσιάζει χάρτη με τις μεταναστευτικές διαδρομές πάνω από την Κύπρο. Οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να παρατηρήσουν τις αποστάσεις στον χάρτη και να προβληματιστούν για τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα πουλιά στην πορεία αυτή, το ρόλο που πιθανόν να διαδραματίζουμε εμείς σε αυτό και ακολουθεί συζήτηση. Τα πουλιά παρουσιάζονται ως πρωτεργάτες της παγκοσμιοποίησης, αφού πολλά από τα πουλιά που συναντούμε στο νησί περνούν μεγάλο μέρος της ζωής τους σε άλλα απομακρυσμένα μέρη του πλανήτη. Εάν δεν εξασφαλιστούν οι κατάλληλες συνθήκες για αυτά στον τόπο μας τότε θα επηρεαστούν αρνητικά τα οικοσυστήματα σε άλλες χώρες.
- Έπειτα ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει στις ομάδες σενάρια με πιθανούς κινδύνους. Οι μαθητές/μαθήτριες υποδύονται ρόλους και ζωντανεύουν σκηνές από το ταξίδι της μετανάστευσης. Οι υπόλοιποι μαθητές/υπόλοιπες μαθήτριες μαντεύουν τον κίνδυνο που παρουσιάζεται από την κάθε ομάδα (κυνήγι, λαθροθηρία, μόλυνση/ρύπανση υδάτων, χρήση φυτοφαρμάκων, ξηρασία, αρπακτικά πουλιά, οικοπεδοποίηση, ακραία καιρικά φαινόμενα). Ακολουθεί συζήτηση κατά την οποία οι

μαθητές/μαθήτριες διακρίνουν τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα πουλιά σε φυσικούς και σε κινδύνους που οφείλονται σε ανθρώπινη δραστηριότητα. Προτείνουν μέτρα και λύσεις για αντιμετώπιση των διάφορων απειλών.

12:00 - 13:30

Τέλος, υλοποιούνται από τις ομάδες των μαθητών/μαθητριών δραστηριότητες επέκτασης και ανατροφοδότησης.

Ενδεικτικές δραστηριότητες:

-Συμπλήρωση του “Κύκλου της μετανάστευσης” για κάθε πουλί που γνώρισαν. Σημειώνουν στον κύκλο τους μήνες στους οποίους τα πουλιά επισκέπτονται την Κύπρο, τους μήνες που αναχωρούν και τους μήνες που παραμένουν. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων και συζήτηση.

- Απόδοση εικόνων (με απειλές κατά το μεταναστευτικό ταξίδι), με ήχους, χρησιμοποιώντας τα μουσικά όργανα, τη φωνή τους, το σώμα τους είτε άλλα ηχογόνα αντικείμενα που βρίσκουν στο πεδίο

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Συστήνεται όπως οι μαθητές/μαθήτριες:

- Έχουν μαζί τους κασετίνα στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ντυμένες με βάση τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.
- Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και βιντεοκάμερα, για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων του προγράμματος στο οποίο συμμετέχουν.

Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των προγραμμάτων παρέχεται από το Κέντρο.